

VNÍMÁNÍ MÍRY POCITU BEZPEČNOSTI OBČANŮ ČESKÉHO TĚŠÍNA

PERCEPTION OF SENSE OF SECURITY DEGREE OF ČESKÝ TĚŠÍN CITIZENS

Štefan Hečko, Petra Janečková, Vojtěch Malátek, Radim Řihák

Abstract: *This article presents crucial results of realised research “Perception of Sense of Security Degree of Český Těšín Citizens”, which was conducted in cooperation with local government of North-Moravian town Český Těšín by Ph.D. students from Department of Social Sciences (Silesian University in Opava, School of Business Administration in Karvina) under the expert tutelage of their supervisor. The research was initiated with questionnaire survey in particular parts of Český Těšín in September 2010 and its analytical part ended in April 2011. In the first chapter of the article, the basic terms are defined (security, threat, fear, risk, stress) and the research issue is formulated, i. e. the sense of security in relationship to personal and work life of a man. Second chapter presents the research methods. The authors describe the questionnaire survey progress and the methods, which were used for data analysis and evaluation. The results of realised research, i. e. if the Český Těšín citizens feel secure, are in the third chapter. The last chapter summarizes the research conclusions and recommendations, which can serve as the basis for the local government of Český Těšín to increase the sense of security degree of its citizens.*

Keywords: *Security, Sense of security, Threat, Stress, Respondent, Český Těšín.*

JEL Classification: *H70, J10.*

Úvod

Společenský život je provázen spleť nejrůznějších, často velmi protichůdných procesů a jevů, které téměř nepřetržitě ovlivňují člověka jako jedince, ale zároveň celé společenské skupiny. Působící vlivy mohou být také pozitivní - a v tom případě jsou žádoucí, neboť podporují rozvoj jedince i společnosti. Společenská realita je však v celém historickém procesu zmítána řadou negativních procesů, jež obecně vzato omezují či brzdí nejen společenský rozvoj, ale i každodenní život jedinců.

Autoři tohoto příspěvku se zaměřili na poměrně úzce zaměřenou společenskou kategorii, která se ale týká téměř bez výhrad každého jednotlivce a celých společenství, jakož i společnosti jako celku. Zdá se, že ani v moderních společnostech nestojí bezpečnost mimo každodenní realitu, možná je tomu právě naopak. Bezpečnost transformována do osobnosti jedince se jeví jako pociťování určité míry bezpečnosti. Právě stav pociťované míry bezpečnosti se vědomě i podvědomě, více či méně promítá do lidské každodennosti. Je proto mimo jakoukoliv pochybnost, že pocit míry bezpečnosti nás ovlivňuje v osobním, soukromém životě, jakož i v pracovních či jiných společenských činnostech. Dopady prožívaného pocitu bezpečnosti, který je subjektivním odrazem objektivních vlivů vnějšího světa, rozhodně nejsou zanedbatelné a stojí za to, dle autorů, zabývat se tímto fenoménem.

Za účelem získání odpovědi na otázku, jakým způsobem je vnímána míra pocitu bezpečnosti jedinci a jaké reálné dopady může mít absence bezpečnosti na jejich osobní a pracovní život, bylo autory příspěvku realizováno výzkumné šetření ve městě Český Těšín. Cílem příspěvku je vymezit základní pojmy a souvislosti spojené s touto problematikou a především seznámit čtenáře s výsledky realizovaného šetření.

1 Formulace problematiky

1.1 Bezpečnost a související pojmy

Bezpečnost, či pocit bezpečnosti, je určitý subjektivní pocitový stav jedince, který je ovlivňován mnoha faktory. Pojem bezpečnost, resp. pocit bezpečnosti jedince, je propojen a úzce spjat s termíny jako je: strach, ohrožení, riziko (či jejich absencí).

Bezpečnost je možné definovat jako: přesvědčení (jistotu) subjektu o schopnosti k uchování (zachování) toho, co je pro něho cenné, hodnotné [2]:

- Konkrétních životů z jeho okolí, jejich uspořádání a vzájemných relací,
- atributů a podstatných akcidentů, nezbytných v procesu,
 - uspokojování základních potřeb – zajišťujících existenci,
 - (jakož i) vytváření, v souladu s vlastní vůlí, způsobu existence – podstaty.

Z hlediska bivalentní klasické logiky pocit bezpečnosti může vystupovat ve dvou formách:

- Bezpečnost – absence obav o další existenci,
- absence bezpečnosti – nejistota, pokud jde o další existenci.

Bezpečnost je výsledkem vnímání reality subjektem a v ní sama sebe (v kontextu další existence a rozvoje); je funkcí mnoha různorodých činitelů, přičemž je možné vzhledem na třídy nebezpečí rozlišit šest typů bezpečnosti [2]:

- Bezpečnost objektivní anebo subjektivní,
- bezpečnost vnitřní anebo vnější,
- bezpečnost individuální anebo skupinová,
- bezpečnost abstraktní anebo konkrétní,
- bezpečnost potenciální anebo aktivní,
- bezpečnost statická anebo dynamická.

Ohrožení a strach

Ohrožení znamená situaci nebo stav vyvolávající v poznávajícím subjektu strach, obavu nebo rovněž osobu vyvolávající strach. Strach znamená neklid vyvolaný hrozcím nebezpečím nebo neznámou věcí. Jedná se o emocionální stav subjektu poznávajícího realitu [2].

Subjektem, který vnímá ohrožení je člověk, a proto také zdrojem nebezpečných jevů může být pro něho pouze okolí, čili prostředí, ve kterém žije. Intenzita ohrožení vyplývá nejen z pravděpodobnosti vzniku určitých následků, ale především z vlivu těchto následků na pocit bezpečnosti.

Riziko

I když je v obecně užívaném pojmosloví riziko mírou ohrožení, tak podrobná analýza vede k závěru, že mezi těmito pojmy existuje podstatný rozdíl. Ohrožení se týká širokého spektra „škod“, zahrnujícího různé aspekty pocitu bezpečnosti [2]. Proti tomu riziko se vztahuje na konkrétní rozměr, např. ztráty na životech, onemocnění konkrétní nemocí, výše škody pokud jde o investované peněžní prostředky atd. Zdá se rovněž, že riziko je podstatně přesnější než ohrožení, které může být též spojeno s nejistotou. Nejčastěji je ale uváděno, že slovo riziko vystihuje výrazy šance, pravděpodobnost výskytu pozitivní nebo negativní události, úspěchu nebo nezdaru [5].

Stres

Stres je setrvalá, dlouhodobá tělesná nebo duševní zátěž vznikající v důsledku přehnaně vysokých nároků či škodlivých podnětů [3]. Stres je vyvoláván tzv. stresory. Jedná se o stresory: fyzikální povahy (např. nemoc, prašnost, hlučnost); vnějšího prostředí (např. změna politického režimu, ztráta zaměstnání, kriminalita); vyplývající ze vztahů (např. smrt v rodině, nevěra, ponižování) a o stresory pocházející z pracovního prostředí (např. pracovní přetížení, nedodržování termínů, šikana) – bližší specifikaci stresorů se věnuje např. Pokorný [6].

1.2 Vztah absence bezpečnosti k osobnímu a pracovnímu životu člověka

Na základě výše uvedeného vymezení pojmu pocitu bezpečnosti, který je jakýmsi „ideálním stavem“, tj. stavem absolutní bezpečnosti, lze konstatovat, že žádný jedinec se dlouhodoběji necítí ve všech ohledech lidského bytí bezpečně. Tato skutečnost – absence bezpečnosti, ať už v jakékoliv míře, se odráží různými projevy v lidských životech. Dopady ohrožení lidí, tj. působení reálných rizik a dlouhodobého stresu, které mohou být způsobeny různými situacemi a stresory okolního prostředí, působí jak na osobní, tak pracovní život jedince. Předmětem autory realizovaného výzkumu, jehož stěžejní výsledky jsou v tomto příspěvku prezentovány, je právě pocit bezpečnosti občanů Českého Těšína a dopady ohrožení, kterému jsou vystavováni, na jejich osobní a pracovní život.

Podíváme-li se hlouběji do teorie stresu prezentované novodobými autory, zjistíme skutečnost, že je kladen důraz na interakci mezi osobou a prostředím. Uvědomění si toho, že dojde ke stresu, vytváří u jednotlivce strach. Protože si stres vybírá svou daň na těle i na mysli, mohou se vyskytnout mnohé symptomy [1]. Jde o symptomy (příznaky) fyzické a symptomy behaviorální. Mezi prvně jmenované řadíme: pocity k pláči; častý pláč; vysoký krevní tlak; tendence k pocení bez reálného důvodu; nespavost; křeče svalů; bolest hlavy a jiné. K symptomům behaviorálním patří: potíže s koncentrací; stálá podrážděnost lidmi; pocit neschopnosti překonat stres; intenzivní strach z otevřeného nebo uzavřeného prostoru; uvědomování si potlačené zloby; ztráta smyslu pro humor; strach z budoucnosti a jiné.

Jmenované symptomy, mající kořeny právě ve stresovém původu, v mnoha případech vyvolávají zdravotní potíže. V méně závažných případech jde například o hypertenzi, deprese, svědění či poruchu trávení. V některých případech zdravotní potíže mohou způsobovat migrény, onemocnění cukrovkou či dokonce infarkt.

Mezi vnitřní stresové faktory spojené se zaměstnáním můžeme dle Arnolda zahrnout: pracovní podmínky; práci na směny; pracovní dobu a zatížení; nové technologie a v neposlední řadě také riziko a nebezpečí [1]. Právě výsledkem rizika a ohrožení nejen v práci samotné, ale i při cestě do/ze zaměstnání může vyvstát vysoká

hladina stresu u pracovníka. Je třeba mít na paměti fakt, že pokud si zaměstnanec stále uvědomuje potenciální ohrožení, jež mu mnohdy s pravidelností hrozí – například při procházení inkriminovanou lokalitou při cestě do/ze zaměstnání (do konkrétního podniku) – měl by být připraven reagovat okamžitě. Jednotlivec je ve stálém stavu vzrušení. Výsledný adrenalin se hromadí, objeví se změny při dýchání a napětí ve svalech a to vše spatřujeme jako dlouhodobé potencionální ohrožení zdraví [1]. Popsaná situace je často realitou všedních dnů u nemalého procenta zaměstnanců podniků; realitou, jež se opakuje a může mít dalekosáhlé důsledky po příchodu jedince do zaměstnání, a to vnímatelné přinejmenším vyšší mírou nesoustředěnosti zaměstnance na odváděnou práci či nekomunikativností, případně naopak podrážděností v komunikaci se spolupracovníky. Vztahy s ostatními spolupracovníky na pracovišti mají velký potenciál vytvářet stres nebo ho snižovat [1]. Dlouhodobé působení těchto stresorů může měnit i jedincovo chování – například začne kouřit, pít nebo u něho vyvstanou projevy podrážděnosti. Sebemenší banalita jedince hned rozčílí a v neposlední řadě podává ve své práci slabé pracovní výkony. Při déle trvajícím působení stresových podmínek pak může dojít až k patologickým změnám jeho chování či k orgánovému poškození [7].

Uvedené příklady dopadů stresových situací a reálného ohrožení člověka nejsou úplné. Jedná se spíše o poukázání na ty nejvýznamnější. Cílem realizovaného výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem vnímají občané Českého Těšína svou bezpečnost, jakými způsoby by mohla být její míra zvýšena a jaké dopady má pocit ohrožení ekonomicky aktivních respondentů na jejich pracovní život.

2 Metody

Počátkem září roku 2010 byl zahájen výzkumný projekt s názvem: Vnímání míry pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína. Tento projekt byl ve spolupráci s vedením města Český Těšín řešen doktorandy Katedry společenských věd ze Slezské univerzity v Opavě, Obchodně podnikatelské fakulty v Karviné (dále jen „KSV OPF“) - Ing. Štefanem Hečkem, Ing. Petrou Janečkovou a Ing. Radimem Řihákem¹⁰, pod odborným vedením jejich školitele doc. RSDr. Vojtěcha Malátka, CSc.

Pro účely získání dat pro tento sociologický výzkum byla použita explorativní metoda dotazování, konkrétně pak technika dotazníku. Vlastní dotazníkové šetření bylo zahájeno 6. září 2010 a probíhalo šest týdnů (do 15. října 2010). Dotazníky byly distribuovány dvojí formou: 1) doktorandi KSV OPF je dodávali přímo do domácností ve městě Český Těšín; 2) dotazníky byly respondentům (občanům Českého Těšína starším 18 let) předány prostřednictvím žáků/studentů těšínských základních a středních škol. Tito žáci/studenti posléze vyplněné dotazníky od svých rodičů, případně dalších rodinných příslušníků, ve stanoveném termínu přinesli nazpět do školy, přičemž poté byly sesbírané dotazníky předány doktorandům KSV OPF. Dotazník obsahoval celkem 14 otázek. Prvních 6 otázek bylo obecně zaměřených pro účely identifikace skupiny respondentů (pohlaví, věk, bydliště v rámci Českého Těšína, ekonomická aktivita, město zaměstnání, nejvyšší dosažené vzdělání). Dále následovalo 8 otázek týkajících se vnímání míry pocitu bezpečnosti obyvatel Českého Těšína.

Šetření se zúčastnilo celkem 473 respondentů starších 18 let, přičemž 31 dotazníků bylo vyřazeno z důvodů neúplného či nesprávného vyplnění a následně bylo tedy analyzováno

¹⁰ Vědeckovýzkumná činnost studentů doktorského studia (autorů tohoto příspěvku) byla podpořena Moravskoslezským krajem v rámci programu „Podpora vědy a výzkumu v Moravskoslezském kraji“ pro roky 2011, 2012.

a vyhodnoceno 442 dotazníků. Jednalo se o reprezentativní vzorek respondentů (pro dosažení reprezentativnosti sociologického šetření bylo závazné z 25 898 obyvatel Českého Těšína oslovit alespoň 389 respondentů), přičemž výsledky realizovaného šetření lze s vysokou mírou pravděpodobnosti vztáhnout na základní soubor respondentů. Reprezentativnost tohoto vzorku byla dodržena i v rámci všech částí Českého Těšína (Český Těšín, Dolní Žukov, Horní Žukov, Koňákov, Mistřovice, Mosty a Stanislavice).

Pro analýzu získaných dat byly využity komparace kvantitativního třídění prvního stupně, statistické nástroje v MS Excel a statistický program SPSS 11.5. (Statistical Package for the Social Sciences). Výsledky a závěry včetně interpretace vzájemných závislostí, souvislostí a vazeb jsou obsaženy v následujícím textu.

3 Rozbor problému

3.1 Stratifikace respondentů

Dotazníkového šetření se v rámci 442 správně vyplněných dotazníků zúčastnilo 245 žen (55,43 %) a 197 mužů (44,57 %). Konkrétní stratifikace respondentů z hlediska věku, bydliště v rámci Českého Těšína, ekonomické aktivity a města zaměstnání je zobrazena v níže uvedené tabulce.

Tab. 1: Věk, bydliště, ekonomická aktivita a město zaměstnání respondentů

Věk			Bydliště		
Odpověď	Počet	%	Odpověď	Počet	%
18 - 25 let	57	12,90	Český Těšín	316	71,49
26 - 35 let	95	21,49	Dolní Žukov	27	6,11
36 - 45 let	163	36,88	Horní Žukov	21	4,75
46 - 55 let	76	17,19	Koňákov	10	2,26
56 - 65 let	37	8,37	Mistřovice	14	3,17
66 let a více	14	3,17	Mosty	40	9,05
celkem	442	100,00	Stanislavice	14	3,17
			celkem	442	100,00
Ekonomická aktivita			Město zaměstnání ¹¹		
Odpověď	Počet	%	Odpověď	Počet	%
zaměstnaný	280	63,35	Český Těšín	185	56,75
podnikatel	46	10,41	Karviná	60	18,40
student	37	8,37	Třinec	37	11,35
penzista	26	5,88	Bohumín	7	2,15
mateřská	29	6,56	Ostrava	15	4,60
nezaměstnaný	24	5,43	jiné	22	6,75
celkem	442	100,00	celkem	326	100,00

Zdroj: dotazníkové šetření

V rámci vzdělanostní struktury respondentů je nejpočetnější kategorií „středoškolské“ vzdělání, kdy celkem 199 dotazovaných (45,02 %) zvolilo tuto odpověď. Občanů

¹¹ Město zaměstnání vyplňovali pouze ekonomicky aktivní respondenti, tj. zaměstnaní a podnikatelé (326 respondentů).

s vyučením v nějakém oboru bylo ve vzorku 91, což představuje 20,59 % všech respondentů. Následovalo 73 respondentů se základním vzděláním (16,52 %), 61 respondentů s vysokoškolským vzděláním (13,80 %) a 18 respondentů s vyšším odborným vzděláním (4,07 %).

3.2 Vnímání míry pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína

Ke zjištění vnímání míry pocitu bezpečnosti mezi občany Českého Těšína bylo respondentům v dotazníku položeno 8 otázek. Pro všechny otázky byla využita komparace kvantitativního třídění prvního stupně. Dále byl ve statistickém programu SPSS proveden test nezávislosti mezi jednotlivými znaky (proměnnými) pomocí Pearsonova Chí-kvadrát testu (pro zkoumání závislosti kvalitativních znaků) a pomocí Analýzy rozptylu - ANOVY (pro zkoumání závislosti kvantitativního a kvalitativního znaku)¹².

3.2.1 Míra pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína v jednotlivých lokalitách

V první otázce této sekce měli občané Českého Těšína posuzovat, jak bezpečně se cítí v uvedených lokalitách, případně mohli dopsat další lokality¹³ a přiřadit i těmto číselné hodnocení z níže uvedené škály:

- 1 - v této lokalitě se cítím naprosto bezpečně
- 2 - jen občas mám nepříjemný pocit (dosud jsem ale žádnou nepříjemnou zkušenost nezažil(a))
- 3 - jak kdy, ale spíše mám pocit ohrožení
- 4 - mám častý pocit ohrožení
- 5 - mám neustále pocit akutního ohrožení

V následující tabulce jsou seřazeny jednotlivé lokality od nejvíce nebezpečné po nejméně nebezpečnou tak, jak je respondenti ohodnotili.

¹² Z hlediska omezeného rozsahu tohoto příspěvku zde nejsou výsledky těchto testů uvedeny. Komplexní výsledky budou obsaženy v monografické publikaci, na níž autoři pracují.

¹³ Tento příspěvek prezentuje stěžejní výsledky výzkumného šetření. Komplexní výsledky, včetně dalších respondentů uváděných lokalit, budou obsaženy v monografické publikaci, na níž autoři pracují.

Tab. 2: Míra pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína v jednotlivých lokalitách

Pořadí lokalit (od nejnebezpečnější)	Lokalita	Průměrné hodnocení
1	Sídlíště Svibice	2,95
2	Železniční nádraží a jeho okolí	2,67
3	Přehrada Hrabina	2,55
4	Bývalý Motorest Svibice	2,45
5	Řeka Olše a její okolí	2,38
6	Ulice Cihelní	2,32
7	U fotbalového stadionu	2,22
8	Parčík před poliklinikou	2,21
9	Park A. Sikory	2,21
10	Pod skalkou	2,14
11	Bývalé tržiště u ZŠ Komenského	2,04
12	Okolí Jazzklubu	1,99
13	Masarykovy sady	1,95
14	Ulice Frýdecká	1,90

Zdroj: dotazníkové šetření

3.2.2 Skutečnosti ovlivňující pocit bezpečnosti občanů Českého Těšína

Ve druhé otázce tohoto bloku měli respondenti vymezit nejvýše tři důvody, které mají negativní vliv na pocit bezpečnosti v místě jejich bydliště. 43 % dotazovaných vybralo pouze jednu odpověď, zbývající část respondentů zvolila dvě nebo tři odpovědi. Podrobný přehled zastoupení všech odpovědí přináší níže uvedená tabulka.

Tab. 3: Skutečnosti (důvody) nejvíce negativně ovlivňující pocit bezpečnosti občanů Českého Těšína

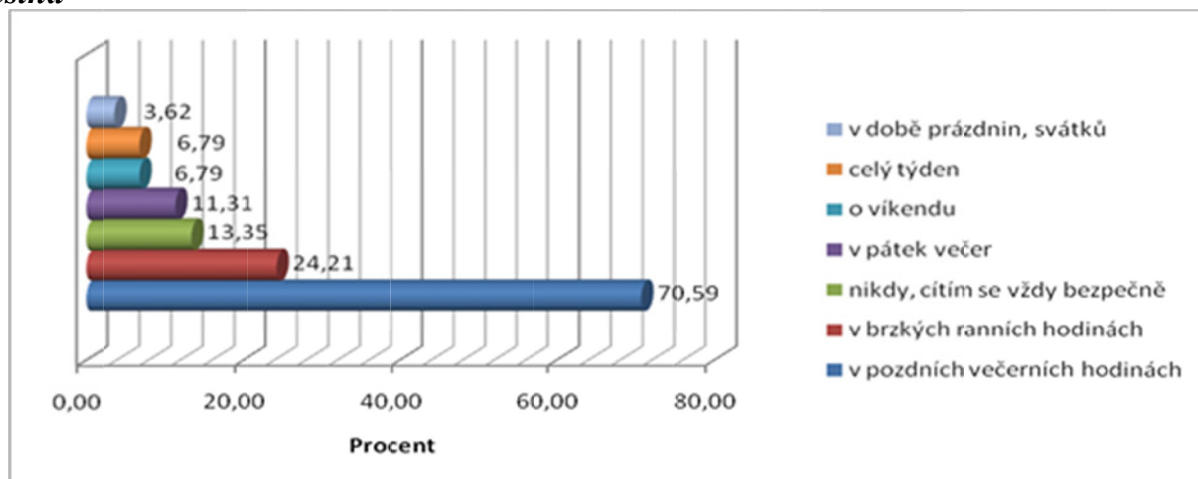
Skutečnosti (důvody)	Počet	%
výskyt problémových skupin obyvatel	240	54,30
nedostatečně osvětlené lokality	164	37,10
četnost krádeží, projev vandalismu	137	31,00
vysoká pravděpodobnost napadení/přepadení	99	22,40
nedůsledná práce policejních složek	77	17,42
žádná z uvedených skutečností	59	13,35
vysoká pravděpodobnost znásilnění/fyzického obtěžování	51	11,54
jiné okolnosti	1	0,23

Zdroj: dotazníkové šetření

3.2.3 Nejméně bezpečná denní doba (dny v týdnu) v místě bydliště občanů Českého Těšína

V další otázce bylo zkoumáno, ve kterou denní dobu, příp. ve kterém dni v týdnu, se občané Českého Těšína cítí ve svém bydlišti nejméně bezpečně. Přestože zde mohli dotazovaní zvolit více nabízených odpovědí, tak 68,33 % respondentů vybralo pouze jednu odpověď. Největší počet dotazovaných (312) označil za nejméně bezpečnou dobu pozdní večerní hodiny. Zastoupení všech odpovědí je zobrazeno na Obrázku 1.

Obr. 1: Nejméně bezpečná denní doba (dny v týdnu) v místě bydliště občanů Českého Těšína

Zdroj: dotazníkové šetření

3.2.4 Pocit ohrožení při cestě do/ze zaměstnání

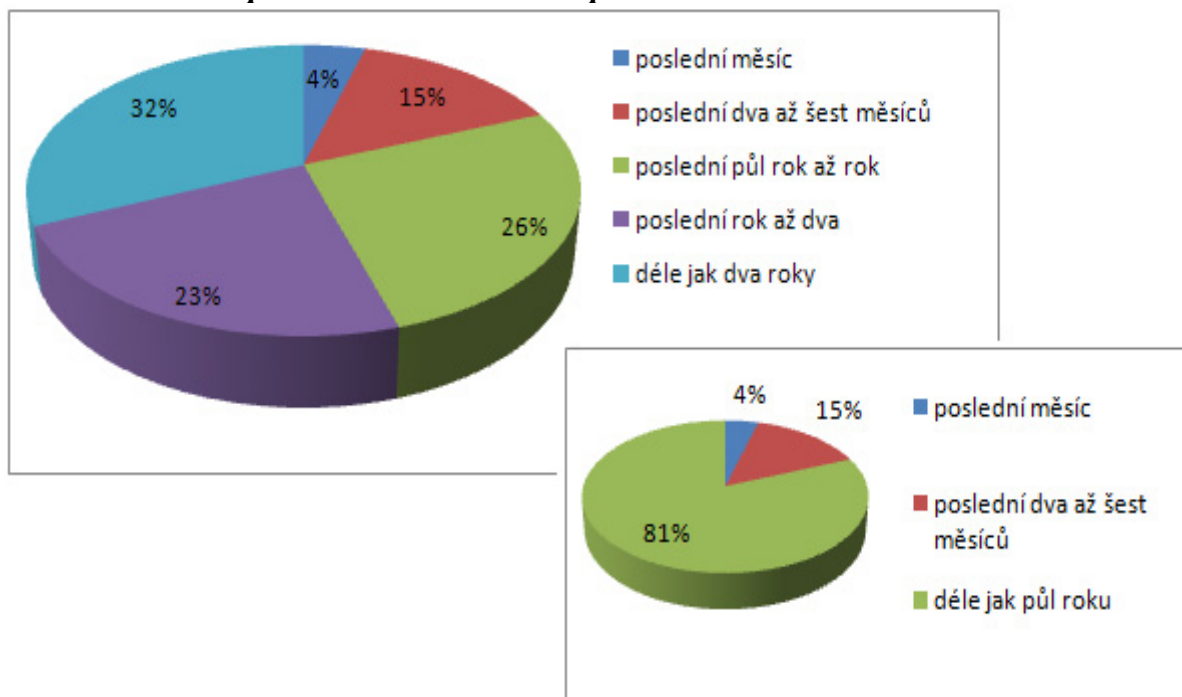
Další čtyři otázky v dotazníku byly koncipovány v návaznosti na docházku do zaměstnání. Proto je vyplňovali pouze ti respondenti, kteří v dotazníku uvedli buď „zaměstnaný“ nebo „živnostník/podnikatel“, tj. celkově 326 respondentů. Otázka č. 10 zněla: „Máte pocit ohrožení při cestě do/ze zaměstnání? Pokud ano, specifikujte, prosím, příslušnou lokalitu (ulici, park...), kterou procházíte (projíždíte).“ Přičemž dotazovaní měli na výběr ze dvou odpovědí; pocit ohrožení: „ne, nemám“ či „ano, mám“ (v tomto případě doplnili konkrétní lokalitu).

Na tuto otázku odpovědělo záporně (ne, nemám) 209 respondentů (64,11 %) a zbývajících 117 občanů (35,89 %) odpovědělo, že strach má. Nejčastěji uváděnými lokalitami, v nichž má těchto 117 respondentů strach (obavy), byly: železniční nádraží a okolí (17,95 %), autobusové nádraží a okolí (11,11 %), okolí divadla + park u divadla (9,40 %), park před poliklinikou (8,55 %), ulice Frýdecká (5,13 %) a shodně se 4,27 % Svibice, ulice Hornická a ulice Ostravská.

3.2.5 Doba trvání pocíťovaného ohrožení při cestě do/ze zaměstnání

Otázky č. 11 až 13 byly určeny pouze těm respondentům (117), kteří uvedli v předchozí otázce, že mají strach (pocit ohrožení). V otázce č. 11 bylo zjišťováno, jak dlouho u nich tento pocit ohrožení přetrvává. Nejvíce respondentů (37 respondentů; 31,62 %) zde odpovědělo, že strach při docházce do zaměstnání u nich trvá déle jak dva roky. 31 dotazovaných (26,50 %) zvolilo odpověď „poslední půl rok až rok“ a neméně početnou skupinou odpovědí (27 respondentů; 23,08 %) bylo „poslední rok až dva“. Z uvedeného vyplývá, že z těch občanů, kteří mají strach cestou do zaměstnání, má tyto obavy více jak polovina respondentů (54,70 %), a to po dobu alespoň jeden rok a déle a více jak čtyři pětiny dotázaných (81,20 %) alespoň půl roku a déle (viz pravá strana Obrázku 2). Kompletní procentuální rozložení odpovědí na tuto otázku zobrazuje níže uvedený Obrázek 2.

Obr. 2: Doba trvání pocit'ovaného ohrožení při cestě do/ze zaměstnání

Zdroj: dotazníkové šetření

3.2.6 Opatření vedoucí ke zvýšení pocitu bezpečnosti respondentů při jejich cestě do/ze zaměstnání

Další otázka č. 12 byla otevřená a respondenti v ní měli možnost napsat, jaká opatření by přispěla ke zvýšení jejich bezpečnosti při cestě do/ze zaměstnání. Téměř 78 % dotazovaných navrhla nějaké opatření. Nejvíce výtek (65,93 %), jejichž náprava by dle dotazovaných přispěla ke zvýšení jejich bezpečnosti, se týkala práce policie, a to jak Policie ČR (PČR), tak městské policie (MP). Jako příklady opatření¹⁴ týkajících se policie lze uvést:

- Více pochůzkářů v terénu – uvedlo 36,26 % respondentů,
- více hlídek městské policie – 16,48 % respondentů,
- důslednější práce policie – 8,79 % respondentů,
- efektivnější řízení MP a její lepší součinnost s PČR – 3,30 % respondentů.

Jako další významná navrhovaná opatření ke zvýšení pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína lze zmínit:

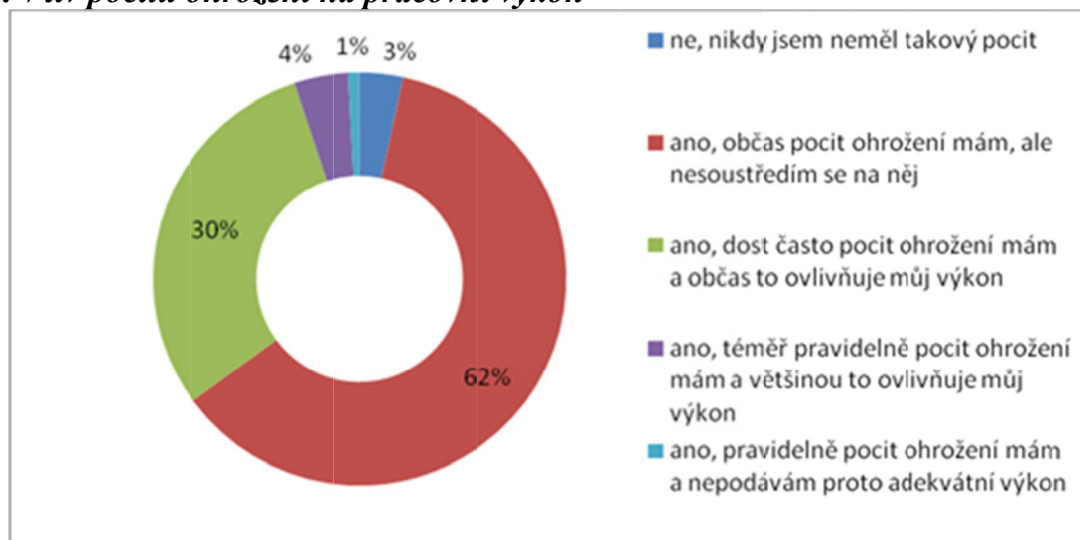
- Zkvalitnit veřejné osvětlení a přidat více lamp – 37,36 % respondentů,
- posílit kamerový systém/nainstalovat kamery – 17,58 % respondentů,
- důsledně řešit problémy s Romy – 5,49 % respondentů,
- vyřešit problémy s bezdomovci (opilst, obtěžování) – 3,30 % respondentů,
- prořezat/vykácet křoviny - 3,30 % respondentů.

¹⁴ Z hlediska omezeného rozsahu tohoto příspěvku nejsou u těchto opatření uvedeny konkrétní lokality ve městě, kterých se navrhované opatření týká. Komplexní výsledky, včetně respondenty uváděných lokalit, budou obsaženy v monografické publikaci, na níž autoři pracují.

3.2.7 Vliv pocitu ohrožení respondentů na jejich pracovní výkon

Dále byla v dotazníku respondentům položena otázka (otázka č. 13), zda se domnívají, že pocit ohrožení při cestě do/ze zaměstnání je následně ovlivňuje v pracovním výkonu či soustředěnosti na pracovní výkon. Nejčastější odpovědí bylo „ano, občas pocit ohrožení mám, ale nesoustředím se na něj“ (61,54 % respondentů). Necelá třetina dotazovaných (29,91 %) zvolila odpověď „ano, dost často mám takové pocity a občas mají vliv na můj pracovní výkon“. Zbývající odpovědi již byly zastoupeny v menší míře – blíže viz Obr. 3.

Obr. 3: Vliv pocitu ohrožení na pracovní výkon

Zdroj: dotazníkové šetření

3.2.8 Hodnocení spolupráce Městského úřadu Český Těšín s policejními složkami

Na v pořadí poslední otázku již odpovídali opět všichni oslovení respondenti. V této otázce bylo šetřeno, jak občané vnímají (hodnotí) vzájemnou spolupráci Městského úřadu (MÚ) se složkami Policie České republiky a městské policie v Českém Těšíně. Respondenti měli na výběr z pěti odpovědí – mohli tuto spolupráci hodnotit: pozitivně; pozitivně s výhradami, které mohli následně dopsat¹⁵; negativně s výhradami, které mohli následně dopsat; zcela negativně; nebo mohli zvolit odpověď „nevím, nedokážu se k této problematice vyjádřit“. Zastoupení všech odpovědí je uvedeno v Tabulce 4.

Tab. 4: Hodnocení vzájemné spolupráce MÚ se složkami PČR a MP v Českém Těšíně

Hodnocení spolupráce	Počet	%
spolupráci hodnotím velmi pozitivně, situace se zlepšuje	99	22,40
spolupráci hodnotím pozitivně, ale mám jisté výhrady	40	9,05
nevím, nedokážu se k této problematice vyjádřit	260	58,82
spolupráci hodnotím jako nedostatečnou, v posledních letech se situace zhoršuje	28	6,33
spolupráci hodnotím jako zcela nedostatečnou	15	3,39
celkem	442	100,00

Zdroj: dotazníkové šetření

¹⁵ Z hlediska omezeného rozsahu tohoto příspěvku zde nejsou prezentovány výhrady respondentů. Komplexní výsledky výzkumného šetření budou obsaženy v monografické publikaci, na níž autoři pracují.

4 Diskuze

Tento příspěvek zabývající se vnímáním míry pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína prezentuje závěry rozsáhlého šetření, které probíhalo od září roku 2010 do dubna 2011. Projekt byl v první etapě zahájen 6. září dotazníkovým šetřením v těšínské městské části Svibice a následně pokračoval ve všech katastrálních částech města Český Těšín, a to: Český Těšín, Dolní Žukov, Horní Žukov, Koňákov, Mistřovice, Mosty a Stanislavice. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 473 respondentů (občané Českého Těšína starší 18 let), přičemž 31 dotazníků bylo vyřazeno z důvodů neúplného či nesprávného vyplnění a následně bylo tedy analyzováno a vyhodnoceno 442 dotazníků.

Tematicky stejně zaměřené dotazníkové šetření bylo za účelem komparací výsledků výzkumů řešitelským týmem následně realizováno také v rámci dalšího z příhraničních měst Moravskoslezského kraje České republiky, a to města Karviná.

Tento příspěvek sumarizuje stěžejní závěry z dotazníkového šetření „Vnímání míry pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína“. Provedené analýzy umožnily:

- Pojmenovat nejméně bezpečné lokality v Českém Těšíně,
- definovat faktory, které negativně ovlivňují pocit bezpečnosti občanů Českého Těšína,
- vymezit denní dobu (den v týdnu), kdy se respondenti cítí nejméně bezpečně,
- určit podíl dotazovaných, kteří mají obavy cestou do/ze zaměstnání,
- poukázat na dobu trvání těchto obav,
- popsat opatření, která by dle respondentů vedla ke zvýšení jejich pocitu bezpečnosti při cestě do/ze zaměstnání,
- informovat o případném vlivu ohrožení respondentů při cestě do zaměstnání na jejich pracovní výkon,
- vyhodnotit názory občanů Českého Těšína na spolupráci města se složkami policie.

Výsledky výzkumného šetření prezentované v tomto příspěvku autoři považují za značně přínosné informace pro vedení města Český Těšín¹⁶, které na jejich základě může ve spolupráci se složkami Městské policie Český Těšín a Policií České republiky přispět ke zvýšení pocitu bezpečnosti mezi občany Českého Těšína. Na základě informací o vlivu pocitu ohrožení ekonomicky aktivních obyvatel Českého Těšína na jejich pracovní výkon může vedení města také zahájit intenzivnější diskuze s podniky a veřejnými dopravci v regionu o tom, co je možné v rámci další spolupráce učinit pro eliminaci zdrojů ohrožení a dalších stresorů, aby bylo dosaženo nejen zkvalitnění osobního, ale také pracovního života občanů Českého Těšína.

Závěr

Každodenní život občanů je ovlivňován spleť nejrůznějších vlivů, které život jednotlivců, ale i celých společenských skupin modifikují ve větší či menší míře. Problematika, kterou se zabývá tento příspěvek, patří k těm, o nichž se pojednává v ucelené

¹⁶ Vedení města Český Těšín již bylo s výsledky výzkumného šetření seznámeno prostřednictvím výzkumné zprávy.

podobě spíše výjimečně, přestože její dosah nepatří jen do sféry osobnosti člověka, ale zasahuje také jeho okolí.

V tomto příspěvku autoři vymezili základní pojmy související s problematikou bezpečnosti (bezpečnost, ohrožení, strach, riziko, stres), stručně popsali vnímání stresu a ohrožení, jejich vlivy a dopady na osobní a pracovní život jedince, a prezentovali výsledky realizovaného šetření „Vnímání míry pocitu bezpečnosti občanů Českého Těšína“. Jakým způsobem se k těmto výsledkům postaví vedení města Český Těšín, tzn., zda se pokusí ve spolupráci s dalšími institucemi a organizacemi přispět ke zvýšení míry bezpečnosti svých občanů, je v jeho „rukou“.

Reference

- [1] ARNOLD, J. et al. *Psychologie práce*. 1. vydání. Praha: Computer Press, 2007, 629 s. ISBN 978-80-251-1518-3.
- [2] KORZENIOWSKI, L. F. *Securitologia. Nauka o bezpieczeństwie człowieka i organizacji społecznych*. 1. vydání. Kraków: EAS, 2008, 312 s. ISBN 83-919932-7-2.
- [3] KRASKA-LÜDECKE, K. *Nejlepší techniky proti stresu*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. 116 s. ISBN 978-80-247-1833-0.
- [4] MALÁTEK, V. *Metodologie marketingového výzkumu*. 1. vydání. Karviná: OPF SU, 2004, 110 s. ISBN 80-7248-119-3.
- [5] NAHOTKO, S. *Ryzyko ekonomiczne w działalności gospodarczej*. 1. vydání. Bydgoszcz: Oficyna Wydawnicza Ośrodka Postępu Organizacyjnego, 2001, 204 s. ISBN 83-7291-020-0.
- [6] POKORNÝ, J. *Stres a jeho vliv na práci*. 2004. [cit. 2012-07-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.kursy.cz/stres-a-jeho-vliv-na-praci-cid110518/>>.
- [7] *Pracovní výkon a stres*. [cit. 2012-07-18]. Dostupné na WWW: <<http://nadrevo.blogspot.com/2010/01/pracovni-vykon-stres.html>>.
- [8] ŘEZANKOVÁ, H. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. 1. vydání. Praha: Professional Publishing, 2007, 212 s. ISBN 978-80-86946-49-8.
- [9] <<http://www.spss.com/>>
- [10] <<http://www.tesin.cz/>>

Kontaktní adresa

Ing. Štefan Hečko

Slezská univerzita v Opavě

Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Katedra společenských věd

Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná, Česká republika

Email: hecko@opf.slu.cz

Tel. číslo: +420 596 398 311

Ing. Petra Janečková

Slezská univerzita v Opavě

Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Katedra společenských věd

Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná, Česká republika

Email: janeckova@opf.slu.cz

Tel. číslo: +420 596 398 311

doc. RSDr. Vojtěch Malátek, CSc.

Slezská univerzita v Opavě

Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Katedra společenských věd

Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná, Česká republika

Email: malatek@opf.slu.cz

Tel. číslo: +420 596 398 339

Ing. Radim Řihák

Slezská univerzita v Opavě

Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Katedra společenských věd

Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná, Česká republika

Email: rihak@opf.slu.cz

Tel. číslo: +420 596 398 311

Received: 28. 08. 2012

Reviewed: 19. 10. 2012

Approved for publication: 14. 03. 2013